

Historie hospodářského rozvoje: úspěch Západu

Politická ekonomie hospodářského rozvoje
2018

Interpretace evropského úspěchu

- **Geografické** a klimatické charakteristiky

Mírné klima, rovnoměrné srážky, biologické zdroje...

- **Dobytí** a obsazení území

Světová impéria, nerovná směna, exploatace, surovinové zdroje...

- Mezinárodní **obchod** a pohyb **kapitálu**

Specializace, dělba práce, konkurenční tlaky, tlak na inovace...

- **Technologické** a **institucionální inovace**

Moderní národní stát, podnikavost, svobody (právní stát), podpora výzkumu, růst produktivity, pružné inovace...

Benátky (1000-1500)

- **Obchod** v rámci Evropy (Flandry, Německo, Balkán) a se středomořím (Čína, Indie – přes Blízký východ a Egypt)...
- Zboží vysoké hodnoty (*koření, hedvábí...*), nové plodiny (*rýže, třtina..*), technologie (*sklo...*);
- Stavba lodí, rozvoj **plavby** (*kompas*);
- **Institucionální** inovace (*bankovníctví, knihovny, systém veřejných financí, diplomacie...*);
- **Intelektuální** rozvoj (*antická díla, renesance, univerzity...*);
- Úpadek (pád Konstantinopole)...

Portugalsko (1450-1550)

- **Obchodní cesty** kolem Afriky do Indie a Číny (Japonska), Brazílie...(*třtina a koření*);
- **Strategická výhoda:** Atlantické pobřeží (*rybolov, plavba, ostrovy...*);
- Systematický **námořní výzkum** a průzkum (*větry, mapy...*)...vývoj typů lodí;
- „**Noví křesťané**“ (židé a muslimové)...obchod se severní Afrikou, kapitál z Itálie;
- Obchod s **otroky**;
- Úpadek (rivalové: Holandsko, Anglie, Francie...)...

Holandsko (1600-1750)

- Obchodní **flotila** a mezinárodní obchod (*námořnictví, strategický obchod*);
- Intenzivní **zemědělství, infrastruktura** (*průplavy*), **technika** (*větrné mlýny, pumpy*);
- Domácí i mezinárodní **dělbá práce** - specializace v mezinárodním obchodě;
- Rozvoj **průmyslu** – kolébka kapitalismu (Flandry a Brabant);
- Moderní **národní stát** (*majetková práva, ochrana tuzemců, sekulární vzdělání, náboženská svoboda...*);
- **Impérium** – konkurence Španělska a Portugalska;
- Úpadek (nástup Anglie a Francie)...

Table 1.2 Rough estimates of the number of mouths fed by 100 people working in agriculture 1500/20–1800

	1500/20	1600	1700	1800
England/Wales	132	143	182	248
Belgium	173	160	192	233
Netherlands	177		219 ^a	277
France	138	145	158	170
Italy	133	143	122	129
Poland	100	101	101	105
Spain	114	130	122	129

Note: ^a1670.

Sources: England/Wales and France: Wrigley (1987,187); for other countries, see Van Zanden (1998a).

Británie (1750-1913)

- Bankovníctví, finančníctví, státní rozpočet (*inovace*);
- Zemědělská a průmyslová **produktivita**;
- Ozbrojené konflikty a **Zákony o plavbě; protekcionismus**;
- **Války**, hospodářská **hegemonie** a **impérium**;
- **Technický** pokrok, **kapitálová** vybavenost, **urbanizace**, vzdělání;
- Politika **volného obchodu** – dopad na světovou ekonomiku...
- Rozvoj dopravy a **difúze technických inovací**;
- **Kapitálové investice** a zlatý standard...

Přepravní kapacita britského a světového námořnictva (tisíce tun)

	Británie		Svět	
	vítr	pára	vítr	pára
1470	-	0	320	0
1570	51	0	730	0
1670	260	0	1 450	0
1780	1 000	0	3 950	0
1820	2 436	3	5 800	20
1850	3 397	168	11 400	800
1900	2 096	7 208	6 500	22 400
1913	843	11 273	4 200	41 700

Table 1.5 Estimates of the development of GDP per capita at constant prices in six European countries 1500–1820 (UK 1820 = 100)

	1500	1570	1650	1700	1750	1820
UK	45–49 ^a	45 ^a	54 ^a	68	81	100
Netherlands	60	60	98	97	95	89
Belgium	55	65	63	66	72	74
Italy	75–76 ^a	62–66	71	71	62–66	62
Spain	0	55–61	49–62	50–56 ^a	51–53	61
Poland	51–60	48–56	48–55	40–46	34–37	46
Unweighted average	57–60	55–58	63–67	65–67	66–67	72
Coefficient of variation	0.17 ^b	0.14	0.25	0.25	0.29	0.26

Notes:

^a Intrapolated.

^b Excluding Spain.

Italy – first estimates date from 1380 and 1450.

Source: Van Zanden (1997).

Table 2.4 Regional percentages of total trade 1830–60

	Europe	North America	Exports to South America	Asia	Africa	Oceania
1830						
from UK	46.7	25.5	11.5	12.8	2.5	1.0
from continent	82.0	6.6	6.3	3.8	1.3	—
1860						
from UK	34.3	16.6	12.0	25.7	3.2	8.2
from continent	82.0	5.8	5.8	3.1	3.2	0.1

Source: Bairoch (1976a, 88).

Table 2–26a. **Gross Nominal Value of Capital Invested Abroad in 1914**
(\$ million at current exchange rates)

	<i>Europe</i>	<i>Western Offshoots</i>	<i>Latin America</i>	<i>Asia</i>	<i>Africa</i>	<i>Total</i>
United Kingdom	1 129	8 254	3 682	2 873	2 373	18 311
France	5 250	386	1 158	830	1 023	8 647
Germany	2 979	1 000	905	238	476	5 598
Other	3 377	632	996	1 913	779	7 700
United States	709	900	1 649	246	13	3 514
Total	13 444	11 173	8 390	6 100	4 664	43 770

Source: Maddison (1995a), p. 63. "Other" includes Belgium, Netherlands, Portugal, Russia, Sweden, Switzerland and Japan.

Table 2–26b. **Gross Nominal Value of Capital Invested Abroad in 1938**
(\$ million at current exchange rates)

	<i>Europe</i>	<i>Western Offshoots</i>	<i>Latin America</i>	<i>Asia</i>	<i>Africa</i>	<i>Total^d</i>
United Kingdom	1 139	6 562	3 888	3 169	1 848	17 335
France	1 035	582	292	906	1 044	3 859
Germany	274	130	132	140	–	676
Netherlands	1 643	1 016	145	1 998	16	4 818
Other ^b	1 803	1 143	820	101	646	4 579
United States	2 386	4 454	3 496	997	158	11 491
Japan	53	48	1	1 128	–	1 230
Total	8 331	13 935	8 774	8 439	3 712	43 988

a) includes investments not classified by region, of which 729 for the United Kingdom; b) includes 19 European countries.

Source: UK from Bank of England, *United Kingdom Overseas Investments 1938 to 1948*, London, 1950, p. 14; all other countries from C. Lewis, *The United States and Foreign Investment Problems*, Brookings, Washington, 1948, pp. 292 and 294.

Table 2–24. Structure of Employment in the Netherlands, the United Kingdom and the United States, 1700–1998
(per cent of total employment)

		<i>Netherlands</i>	<i>United Kingdom</i>	<i>United States</i>
1700	Agriculture	40	56	n.a.
	Industry	33	22	n.a.
	Services	27	22	n.a.
1820	Agriculture	43 ^a	37	70
	Industry	26 ^a	33	15
	Services	31 ^a	30	15
1890	Agriculture	36 ^b	16	38
	Industry	32 ^b	43	24
	Services	32 ^b	41	38
1998	Agriculture	3	2	3
	Industry	22	26	23
	Services	75	72	74

a) 1807; b) 1889

Source: Maddison (1991a), p. 32 for 1700; Maddison (1995a), p. 253 for the United Kingdom and the United States 1820–90; Netherlands 1807 and 1889 from Smits, Horlings and van Zanden (2000), p. 19; 1998 from OECD, *Labour Force Statistics 1978–1998*. Agriculture includes forestry and fishing; industry includes mining, manufacturing, electricity, gas, water and construction; services is a residual including all other activity, private and governmental (including military).

Období do industriální revoluce (A. Madison)

- **Příjmy** ZE v roce **1000** menší než v roce 0.
- **Bod zvratu 11st.** – do roku 1820 trojnásobný nárůst příjmů..
- Proměny v **charakteru vůdcovství** – Portugalsko/Španělsko vs. Nizozemí/Británie...(?)
- **Nové zdroje** (plodiny, suroviny, příležitosti..)...
- ZE předstihla **Čínu** ve **14st.**;
- **Asie stagnuje** do 2/2 20st. – povaha **domácích** institucí; od 18st. také **důsledek kolonialismu.**
- **Japonsko** dohnalo Čínu v 18st. – v 2.pol. 19st. se vydalo na cestu konvergence k ZE.
- **Severní Amerika** – geografie, instituce ...
- **Latinská amerika** – geografie, instituce...
- **Afrika** – nižší příjmy v 1820 než v 1000, pomalý rozvoj; příčiny?

Table 2–22a. Levels of GDP Per Capita in European Colonial Powers and Former Colonies, 1500–1998
(1990 international dollars)

	1500	1700	1820	1913	1950	1998
Britain ^a	762	1 405	2 121	5 150	6 907	18 714
France	727	986	1 230	3 485	5 270	19 558
Italy	1 100	1 100	1 117	2 564	3 502	17 759
Netherlands	754	2 110	1 821	4 049	5 996	20 224
Portugal	632	854	963	1 244	2 069	12 929
Spain	698	900	1 063	2 255	2 397	14 227
China	600	600	600	552	439	3 117
India	550	550	533	673	619	1 746
Indonesia	565	580	612	904	840	3 070
Brazil	400	460	646	811	1 672	5 459
Mexico	425	568	759	1 732	2 365	6 655
United States	400	527	1257	5 301	9 561	27 331
Ireland ^b	526	715	880	2 736	3 446	18 183

Období kapitalismu - etapizace

5 fází

- 1) Úvodní fáze (1820-1870);**
- 2) Starý – první - liberální řád (1870-1913);**
- 3) Období světových válek (1913-1950);**
- 4) Zlatý věk (1950-1973);**
- 5) Neo-liberální řád (1973-)..**

Table 2–22b. Growth of Per Capita GDP in European Colonial Powers and Former Colonies, 1500–1998
(annual average compound growth rates)

	1500–1700	1700–1820	1820–1913	1913–50	1950–98
Britain ^a	0.31	0.34	0.96	0.80	2.10
France	0.15	0.18	1.13	1.12	2.77
Italy	0.00	0.01	0.90	0.85	3.44
Netherlands	0.52	–0.12	0.86	1.07	2.56
Portugal	0.15	0.10	0.27	1.38	3.89
Spain	0.13	0.14	0.81	0.17	3.78
China	0.00	0.00	–0.08	–0.62	4.17
India	0.00	–0.03	0.25	–0.23	2.18
Indonesia	0.01	0.04	0.42	–0.20	2.74
Brazil	0.07	0.28	0.24	1.97	2.50
Mexico	0.15	0.24	0.89	0.85	2.18
United States	0.14	0.73	1.56	1.61	2.21
Ireland ^b	0.15	0.17	1.23	0.63	3.53

Table 3–4. Net Migration: Western Europe, Japan and Western Offshoots, 1870–1998
(000, negative sign means outflow)

	1870–1913	1914–49	1950–73	1974–98
France	890	–236	3 630	1 026
Germany	–2 598	–304 ^a	7 070	5 911
Italy	–4 459	–1 771	–2 139	1 617
United Kingdom	–6 415	–1 405 ^b	–605	737
Other ^c	–1 414	54	1 425	1 607
Total Western Europe	–13 996	–3 662	9 381	10 898
Japan	n.a.	197	–72	–179
Australia	885	673	2 033	2 151
New Zealand	290	138	247	87
Canada	861	207	2 126	2 680
United States	15 820	6 221	8 257	16 721
Total Western Offshoots	17 856	7 239	12 663	21 639

Zlatý věk (1947-1973)

- **Liberální** mezinárodní řád – pravidla a spolupráce (OEEC, OECD, IMF, WB, GATT);
- Soupeření **Východ-Západ** (harmonie zájmů, rozvojové země);
- Role **leadera** (USA);
- Dramatický **nárůst obchodu** a stabilní **měnový systém**;
- **Keynesiánské** hospodářské **politiky** (vysoká poptávka a spotřeba);
- Intervence **státu** do ekonomiky, růst veřejného sektoru;
- Vysoká míra **investic**, **euforie**, nízká inflace;
- Akcelerace **technologického** pokroku, difuze...

Neoliberální řád (1973-)

- **Kolaps B-W** systému;
- Boj s **inflací** - úsporná opatření ve vyspělých zemích;
- Vysoké **úrokové míry** – **dlužnická krize**;
- Nový **protekciónismus**;
- **Neo-liberální** hospodářské **politiky** – restrukturalizace ekonomik;
- **Nižší růst** HDP i obchodu;
- **Ztracené dekády** LA a Japonska, finanční krize;
- **Úspěch Asie** – *stále divergence?*
- Liberální řád pozoruhodně **pevný**...

Tempo hospodářského růstu v jednotlivých regionech

	1000 1500	1500 1820	1820 1870	1870 1913	1913 1950	1950 1973	1973 2000
WE	0,30	0,41	1,65	2,10	1,19	4,81	2,11
Western Offshoots	0,07	0,78	4,33	3,92	2,81	4,03	2,98
Japan	0,18	0,31	0,41	2,44	2,21	9,29	2,97
Asia (ex.Japan)	0,13	0,29	0,03	0,94	0,90	5,18	5,46 (10,0)
LATAM	0,09	0,21	1,37	3,48	3,43	5,33	3,02
EE + USSR	0,20	0,44	1,52	2,37	1,84	4,84	-0,56
Africa	0,06	0,16	0,52	1,40	2,69	4,45	2,74
World	0,15	0,32	0,93	2,11	1,85	4,91	3,01

Divergence?

- Mimořádný **úspěch** oživené **Asie** (15 zemí – $\frac{1}{4}$ GDP a $\frac{1}{2}$ světové populace)...
- cca 160 zemí ($\frac{1}{3}$ světové populace) – nižší výkonnost...
- V **Africe** žádný pokrok v příjmu na obyvatele posledních 25 let...
- **LA** ambivalentní – zaostávání v 80. a 90. letech, oživení v 21st.;
- **Východní blok** měl v roce 2000 příjem na obyvatele o $\frac{1}{4}$ nižší než v roce 1973;
- Mezi lety 1950 a 1973 se snížil **rozdíl v příjmu** mezi chudými a bohatými regiony z 15:1 na 13:1 – do roku 2000 opět stoupl na 19:1...změnila se váha regionů...